

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Інститут соціальних наук
Кафедра культурології та менеджменту соціокультурної діяльності

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи
проф. Галущак С.В.

2014 р.

МЕНЕДЖМЕНТ ЕКСКУРСІЙНОЇ СФЕРИ

*Затверджено на засіданні
кафедри протокол № 2 від 06.09.2014 р.*

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

підготовки МАГІСТРІВ
галузі знань 0201 "КУЛЬТУРА"
спеціальність 8.02010101 "КУЛЬТУРОЛОГІЯ"

Луцьк – 2014

Робоча програма навчальної дисципліни Менеджмент екскурсійної сфери
для студентів спеціальності 8.02010401 Культурологія

"4" березня 2014 р. - 7 с.

Розробники: Сохацька О.А., доцент, кандидат педагогічних наук.

Рецензент: Ариншевський А.Р., доктор філософських наук, професор
кафедри філософії та релігієзнавства, член-кореспондент АНУ України

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри
культурології та менеджменту соціокультурної діяльності

Протокол № 7 від 12.02.2014 р.

Завідувач кафедри Давидок (Давидок В.Ф.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною комісією Інституту соціальних наук

протокол № 6 від 13.02.2014 р.

Голова науково-методичної
комісії факультету (інституту) Кондратик (Кондратик Л.Й.)
(підпис)

Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною радою університету

протокол № 6 від 13.02.2014 р.

дисципліни.

Найменування показників	Галузь знань , напрям підготовки, освітньо – кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		<u>Денна</u> форма навчання
Кількість кредитів <u>3</u>	Шифр і назва галузі знань 0201 – «Культура»	нормативна
	Шифр і назва напряму підготовки 8.020101 – «Культурологія»	
Модулів <u>3</u>	Спеціальність «Культурологія»	Рік підготовки <u>V</u>
Змістових модулів <u>2</u>		Семестр <u>X</u>
ІНДЗ : <u>є</u>		Лекції <u>10</u> год
Загальна кількість годин <u>108</u> год		Практичні (семінари) <u>8</u> год
Тижневих годин (для денної форми навчання) аудиторних <u>1,5</u> самостійних <u>1,5</u> індивідуальної роботи <u>1,5</u>		Лабораторні _____ Самостійна робота <u>46</u> Індивідуальної робот <u>44</u> год Форма контролю : <u>залік</u>

- **Мета та завдання навчальної дисципліни.**

Мета навчальної дисципліни « Менеджмент екскурсійної сфери » – вивчення особливостей екскурсійної справи як різновиду рекреаційної культурологічної діяльності та засобу пізнання різного краю і виховання патріотизму. Внаслідок вивчення цього курсу студенти повинні оволодіти методикою та основами менеджменту проведення екскурсій, практичними навичками з розробки нових екскурсійних маршрутів.

Завдання навчальної дисципліни:

- розкрити понятійно – термінологічний апарат екскурствознавства;
- розкрити особливості створення інноваційного екскурсійного продукту;
- висвітлити специфіку менеджменту і методики проведення оглядових і тематичних екскурсій;
- розглянути механізм управління екскурсійною сферою в ринкових умовах, а також організаційно – інституційні засади розвитку екскурсійної справи в Україні;
- висвітлити сутність сучасних інструментів маркетингу і менеджменту екскурсійної сфери.

З урахуванням професійної спрямованості навчання формулюються основні вимоги до знань та умінь студентів. Студент повинен

Знати:

- основні поняття і терміни екскурсійної діяльності;
- зміст і особливості екскурсійної діяльності;
- необхідні передумови розвитку екскурсійної діяльності;
- сутність екскурсії та її складові;
- механізм підготовки екскурсії та основні властивості;
- основи управління екскурсійною діяльністю на різних інституціональних рівнях.

Вміти:

- підбирати необхідний практичний матеріал ;
- вивчити екскурсійний матеріал;
- підготувати індивідуальний текст екскурсії на конкретну тему ;
- скласти технологічну карту екскурсії;
- використовувати методичні прийоми на практиці;
- брати участь у популяризації екскурсійних можливостей свого рідного краю.
- **Програма навчальної дисципліни.**

Змістовий модуль 1. Екскурсійна сфера як складова культурологічної діяльності.

Тема 1. Функції екскурсії у задоволенні рекреаційних потреб людини.

Екскурсія як вид діяльності, що розвиває вміння розуміти природні та суспільні явища і процеси. Функції екскурсії: пізнавальна, комунікативна, соціальна, екологічна, просвітницька. Значення окремих функцій, їх сукупний вплив на екскурсантів.

Тема 2. Розвиток екскурсійної справи в Україні.

Історичні коріння екскурсійної справи. Мотивація подорожей і мандрівок давнини відомості про Україну у працях Геродота, Птоломея, Плінія старшого. Зародження і становлення екскурсійної справи в Україні. Екскурсійна діяльність на Волині.

Тема 3. Основи екскурсійної методики.

Екскурсійний метод – сукупність методичних прийомів, які використовуються під час екскурсій. Мета екскурсійного методу – навчання (передача певної системи знань) і виховання (формування всебічно розвиненої особистості). Особливості екскурсійного методу (моторність, предметність, наочність). Сутність екскурсійного аналізу. Екскурсійна методика – сукупність вимог і правил, які висуваються до екскурсій, сума методичних прийомів підготовки і проведення екскурсій різних видів.

Тема 4. Методика підготовки екскурсії.

Організація підготовки інноваційного екскурсійного продукту (стадії: попередня робота, безпосередня розробка, захист). Етапи розробки екскурсії. Комплектування “портфеля екскурсовода”. Складання технологічної карти екскурсії. Документація необхідна для кожної екскурсійної теми.

Змістовий модуль 2. Чинники розвитку екскурсійної діяльності в Україні.

Тема 7. Нормативно-правова база екскурсійної діяльності.

Державне регулювання туристичної діяльності в Україні. Загальні положення законодавства України щодо екскурсійної діяльності. Правовий статус екскурсанта. Страхування та медична допомога. Вдосконалення екскурсійної діяльності в контексті Державної програми розвитку туризму до 2014 року.

• Структура навчальної дисципліни.

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (семинар.)	Лаб.	Інд.	Сам. Роб.	Контр.роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Екскурсійна сфера як складова культурологічної діяльності.							
Тема 1. Функції екскурсії у задоволенні рекреаційних та культурологічних потреб людини.	12	2			4	6	
Тема 2. Розвиток екскурсійної справи в Україні.	12	2			6	4	
Тема 3. Основи екскурсійної методики та менеджменту.	14	2			6	6	
Тема 4. Методика підготовки екскурсії.	14	2			6	6	
Разом зі змістовим модулем 1	52	8			22	22	
Змістовий модуль 2. Чинники розвитку екскурсійної діяльності в Україні.							
Тема 5. Менеджмент методики	12		2		4	6	

проведення екскурсії.							
Тема 6. Маркетинг у сфері екскурсійного обслуговування.	12		2		4	6	
Тема 7. Нормативно – правова база екскурсійної діяльності.	14	2			8	4	
Тема 8. Екскурсійні маршрути Волині.	18		4		6	8	
Разом зі змістовим модулем 2.	56	2	8		22	24	
Усього годин	108	10	8		44	46	

• **Теми практичних (семінарських)/лабораторних занять.**

№ з/п	Тема	Кількість годин
•	<p>Менеджмент методики проведення екскурсії.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сутність і класифікація методичних прийомів. • Показ в екскурсії. • Розповідь в екскурсії та основні вимоги до неї (тематичність, конкретність, логічність, стислість, переконливість, доступність). • Системна взаємодія елементів і компонентів екскурсійного процесу. 	2
•	<p>Маркетинг у сфері екскурсійного обслуговування.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сучасний маркетинг – орієнтація на споживача. • Мета менеджменту, маркетингу в екскурсійній сфері. • Маркетинговий аналіз середовища екскурсійної діяльності. 	2
3.	<p>Екскурсійні маршрути Волині.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Музейні скарби Волині. • Тематична екскурсія по Волині. • Історичні, літературні, археологічні, геологічні, екологічні екскурсії Волині. 	4
	Разом	8

6. Самостійна робота.

№ з/п	Тема	Кількість годин
•	Рекреаційна, культурологічна сутність екскурсії.	4
•	Теорія екскурсійної справи.	4
•	Організація підготовки інноваційного екскурсійного продукту.	4
•	Зміст роботи екскурсовода.	4
•	Ораторське мистецтво та комунікаційна майстерність екскурсовода.	4
•	Маркетинговий аналіз середовища екскурсійної діяльності.	4
•	Основи правового регулювання екскурсійної діяльності.	6
•	Особливості історичних та архітектурних екскурсій.	8
•	Літературні та мистецтвознавчі екскурсії.	8
	Разом	46

7. Індивідуальні завдання.

№ з/п	Тема	Кількість годин
•	Дослідження ринку екскурсійних послуг (екскурсійний маркетинг).	2
•	Реклама. Комунікаційна діяльність.	2
•	Менеджмент екскурсійної діяльності.	2
•	Види екскурсійних організацій.	2
•	Роль екскурсійної практики в розвитку екскурствознавства.	2
•	Екскурсійний метод, його особливості.	2
•	Особливості проведення тематичних екскурсій.	2
•	Особливості проведення оглядових екскурсій.	2
•	Додаткові ознаки для різних видів екскурсій.	2
•	Складання індивідуального тексту.	2
•	Методична розробка екскурсії, її призначення та порядок складання.	2
•	Особливості розповіді на екскурсіях.	2
•	Методика підготовки екскурсовода до нової екскурсії.	4
•	Контроль за якістю екскурсії.	2
•	Ознаки екскурсії.	2
•	Індивідуальний план роботи екскурсовода.	2
•	Організація екскурсійних маршрутів екскурсійної діяльності в Україні.	2
•	Шляхи підвищення екскурсійної майстерності.	4
•	Стиль і мова екскурсовода. Форми ораторського мистецтва.	2

•	Екскурсійні методи пізнання.	4
	Разом	44

Індивідуальна робота передбачає створення умов для розкриття індивідуальних творчих здібностей студентів. В основі індивідуальної роботи лежить принцип індивідуальності. ІНДЗ – вид позааудиторної індивідуальної роботи студента навчального, навчально-дослідницького та проектно-конструкторського характеру, яке використовується у процесі вивчення програмного матеріалу дисципліни і завершується контролем. Індивідуальне завдання виконуються студентом самостійно при консультуванні з викладачем. Допускаються варіанти використання комплексної тематики декількома студентами. Запропонована тематика ІНДЗ має практичне спрямування і носить дослідницький творчо-пошуковий характер. ІНДЗ виконується у формі рефератів, творчих наукових проектів, науково-дослідницьких робіт і оцінюється у 10 балів.

8.Методи навчання.

Значення методів навчання і виховання як його складової у навчально-виховному процесі зумовлене тим, що вони є засобами реалізації педагогічних цілей. Від методів навчання значною мірою залежить не тільки обсяг та глибина набутих студентами знань, сформованість у них професійних умінь і навичок, а й розвиток їхнього творчого мислення, інтелектуальний розвиток загалом. Підвищенню ефективності навчально-виховного процесу, успішному досягненню педагогічних цілей при вивченні курсу « Методика викладання культурологічних дисциплін у ВНЗ » сприяють такі методи навчання:

- За джерелами отримання знань:
 - Словесні методи (лекція, бесіда, консультація, самостійна робота студента з навчальною літературою);
 - Наочні методи, що передбачають зорове сприйняття;

- Практичні методи, що спрямовані на формування у студентів умінь і навичок застосування набутих знань на практиці (лабораторні роботи, виконання вправ);
- За характером дидактичних завдань:
 - Методи набуття нових знань;
 - Методи перевірки та оцінювання знань;
 - Методи закріплення знань;
- За логічними шляхами засвоєння знань:
 - Історичний метод, логічний метод, аналітичний метод, синтетичний метод, метод аналогії, метод гіпотези.
- За суб'єктом діяльності:
 - Методи викладання, методи навчання.
- За характером і рівнем пізнавальної діяльності студентів:
 - Пояснювально-ілюстративний, проблемний метод, метод систематичного і фрагментарного, інтенсивного (поглибленого) й екстенсивного (оглядового), аргументованого і постульованого розгляду навчального матеріалу на лекціях та семінарах.

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

Залік з навчальної дисципліни « Менеджмент екскурсійної сфери » проводиться згідно « Положення про поточне та підсумкове оцінювання студентів Східноєвропейського університету імені Лесі Українки в умовах кредитно – модульної системи організації навчального процесу (п. 5.2.1., 5.2.2., 5.2.3)».

Питання до заліку з курсу « Менеджмент екскурсійної сфери»:

- Екскурсія як вид діяльності, що розвиває вміння розуміти природні та суспільні явища і процеси.
- Функції екскурсії: пізнавальна, комунікативна, соціальна, екологічна, просвітницька.

- Значення окремих функцій, їх сукупний вплив на екскурсантів.
- Історичні коріння екскурсійної справи.
- Мотивація подорожей і мандрівок давнини відомості про Україну у працях Геродота, Птоломея, Плінія старшого.
- Зародження і становлення екскурсійної справи в Україні.
- Екскурсійна діяльність на Волині.
- Екскурсійний метод – сукупність методичних прийомів, які використовуються під час екскурсій.
- Мета екскурсійного методу – навчання (передача певної системи знань) і виховання (формування всебічно розвиненої особистості).
- Особливості екскурсійного методу (моторність, предметність, наочність).
- Сутність екскурсійного аналізу.
- Екскурсійна методика – сукупність вимог і правил, які висуваються до екскурсій, сума методичних прийомів підготовки і проведення екскурсій різних видів.
- Організація підготовки інноваційного екскурсійного продукту (стадії: попередня робота, безпосередня розробка, захист).
- Етапи розробки екскурсії.
- Комплектування “портфеля екскурсовода”.
- Складання технологічної карти екскурсії.
- Документація необхідна для кожної екскурсійної теми.
- Державне регулювання туристичної діяльності в Україні.
- Загальні положення законодавства України щодо екскурсійної діяльності.
- Правовий статус екскурсанта.
- Страхування та медична допомога.
- Вдосконалення екскурсійної діяльності в контексті Державної програми розвитку туризму до 2014 року.

- **Методи та засоби діагностики успішності навчання.**

Навчальний процес не можна успішно здійснювати без надійного зворотного зв'язку, без контролю за його ходом і результатами.

У системі контролю знань студентів у вищих навчальних закладах розрізняють поточний і підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюють протягом навчальних семестрів, а підсумковий – наприкінці семестрів.

Поточний контроль. Він відіграє важливу роль у підвищеній ефективності навчального процесу. Традиційна форма проведення поточного контролю є індивідуальна співбесіда, колоквиум і контрольна робота.

Особливим видом контрольних робіт є модульні контрольні роботи, які проводяться з певної частини навчальної дисципліни (модулю) і передбачаються робочою навчальною програмою дисципліни.

Підсумковий контроль. Проводиться у формі семестрового заліку.

- **Розподіл балів, які отримують студенти.**

Поточний контроль (мах = 40 балів)								Модульний контроль (мах= 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1				Модуль 2				Модуль 3		
Змістовий модуль 1.				Змістовий модуль 2.				ІНДЗ	МКР 1	МКР 2
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
4	4	4	4	4	4	4	4	30	30	100
								8		

В оцінюванні змістових модулів враховується аудиторна робота студента (40 %) та написання контрольної роботи (60 %). Окремо оцінюється виконання ІНДЗ . Підсумкова форма контролю – залік.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національної шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 -100	A	Відмінно	

82 - 89	B	Добре	Зараховано
75 - 81	C		
67 - 74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 - 59	Fx	Незадовільно	Не зараховано (з можливістю повторного складання)

- **Методичне забезпечення.**

Програма навчальної дисципліни « Менеджмент екскурсійної сфери ».

Наукові статті:

- Сохацька О.А. Особистість як мета виховання у сучасній школі. - Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогічна теорія та педагогічний досвід перспективи і розвиток: /Сохацька О.А./- Луцьк, 1999. – с. 167-170.
- Сохацька О.А. Дидактичні аспекти формування світоглядної культури учнівської молоді. – Наукові записки Тернопільського державного пед. університету. Серія: Педагогіка. /Сохацька О.А./– 1999. - №6. – с. 99-102.
- Сохацька О.А. Проблеми світоглядної кризи учнівської молоді. - Проблеми педагогічної технології. /Сохацька О.А./– Луцьк, 1999. - №4. – с.91-96.
- Сохацька О.А. Специфіка формування світоглядної культури шкільної молоді. - Проблеми педагогічної технології. /Сохацька О.А./– Луцьк, 2000. - №1. – с. 74-81.
- Сохацька О.А. Духовно-ціннісний аспект формування світоглядної культури особистості. – Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. – Зб. наук. праць. /Сохацька О.А./– Київ. – 2002. – Кн.1.- с.31-35.
- Сохацька О.А. Світоглядна культура студентської молоді в системі особистісного орієнтованого виховання. – педагогічний пошук. – Науково-методичний вісник. /Сохацька О.А./ –Луцьк. – 2002. - №4. – с. 20-21.
- Сохацька О.А. Формування духовності студентів-математиків у процесі вивчення культурологічних дисциплін. – Матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції «Формування духовності культури особистості в процесі вивчення

математики в школі та вищому навчальному закладі». /Сохацька О.А./– Луцьк. – 2003. – с. 175-177.

- Сохацька О.А. Методична розробка уроку «Сутність і багатоманітність культури з курсу «Людина і суспільство» для 11 класу. – Педагогічний пошук: Волинський обласний науково-методичний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів. /Сохацька О.А./– Луцьк. – 2004. – с.47-49.
- Сохацька О.А. Методична розробка уроку «Духовність» з курсу «Людина і суспільство» для 11 класу. – Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Духовність особистості: методологічні та методичні аспекти»./Сохацька О.А./ – Луцьк. – 2004. – с.186-192.
- Сохацька О.А. , Муляр О.П. Методичні рекомендації до вивчення теми «Культура» в курсі «Людина і суспільство». – Методичний посібник Волинський обласний науково-методичний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів. /Сохацька О.А./ – Луцьк. – 2004. – с.3-22.
- Сохацька О.А. Особа і світ її цінностей. – Матеріали обласних педагогічних питань «Громадська освіта як чинник розвитку демократичного суспільства». – ВІППО. /Сохацька О.А./– Луцьк. – 2006. – с.3-10.
- Тестові завдання для вступників (Людина і суспільство)/Уклад.: Арцишевський Р.А., Возняк С.С., Кондратик Л.Й, Сохацька О.А./ – Луцьк. – РВВ «Вежа» Волинського державного університету імені Лесі Українки. – 2007. – с.192.
- Сохацька О.А. Духовно-ціннісні виміри людського життя. /Сохацька О.А./ – Науковий вісник ВНУ імені Лесі Українки. – Серія «Філософські науки». – №19. – 2009. – с. 33-37.
- Сохацька О.А. Формування духовності учнівської молоді в процесі вивчення культурологічних дисциплін. /Сохацька О.А./- Науковий вісник ВНУ імені Лесі Українки. - Серія «Філософські науки». - №28. – 2009. – с. 33-35.
- Сохацька О.А. Педагогічна концепція формування світогляду і світоглядної культури у теоретичній спадщині В.О.Сухомлинського. /Сохацька О.А./-

Науковий вісник ВНУ імені Лесі Українки. - Серія «Філософські науки». - №28. - 2010.- с.65-68.

- Сохацька О.А. Світ цінностей як складова духовної культури особистості. – Матеріали Міжнародної науково конференції «Українська державність: історія та сучасність, присвяченої 20-й річниці Всеукраїнського референдуму». /Сохацька О.А./– КНУ ім. Тараса Шевченка. – Київ. – 2012. – с.96-99.
- Сохацька О.А. Громадська спрямованість життєтворчості сучасної молоді людини. – Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених (12-12 квітня 2012р.). /Сохацька О.А./- КНУ ім. Тараса Шевченка. – Київ. – 2012. – с.70-72.
- Сохацька О.А. Творчий потенціал світоглядної культури особистості. /Сохацька О.А./- Науковий вісник ВНУ імені Лесі Українки. – Серія «Філософські науки». - №15. – 2012. – с.55-57.

13.Список джерел.

- Закон України « Про туризм » від 15 вересня 1995 р. № 324/95-ВР.
- В. Бабарицька Екскурсознавство і музеєзнавство: Навчальний посібник./ В. Бабарицька. А. Короткова. О. Малиновська/ – К.: Альтерпрес, 2007 - 464 с.
- Дементьева Т.П. Методические рекомендации по проведению экскурсий со школьниками. / Дементьева Т.П. / - М.:, Турист, 2002.-
- Емельянов Б.В. Основы экскурсоведения. / Емельянов Б.В./ - М.:, Просвещение, 2008 - С. 189-190.
- Емельянов Б.В. Организация экскурсионной работы: методика, опыт./ Емельянов Б.В. / - М.:, Профиздат, 2006 - 366 с.
- Емельянов Б.В. Организация работы экскурсовода. Методические рекомендации./ Емельянов Б.В./ - М.:, Турист, 2009 - 366 с
- Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. / Кифяк В. Ф./ - Чернівці: Книги – ХХІ, 2012 - 300 с.

- Илюхин М.М. Особенности и средства показа в экскурсии. Методические рекомендации. / Илюхин М.М. / - М.:, Турист, 2012 – 465 с.
- Пасечный П.С. Туризм и экскурсии. / Пасечный П.С. / - М., Турист, 2013 – 59 с.
- Плахова Л.С. В помощь экскурсоводу. Сборник методических и справочных материалов./ Плахова Л.С. / - М.: РМ АТ, 2013 – 659 с.
- Строев К.Ф. Краеведение. 2-е изд./Строев К.Ф./ - М., Просвещение, 2010 – С. 19 – 21.
- Туристичні послуги в Україні /зб. норм. актів/. – К.: Юрінком Інтер, 2008 – 320 с.
- Усе про облік та організацію туристичної діяльності. – 4-те видання порер. і доп. - Х.: 74 Фактор, 2007 – 272 с.
- Федорченко В.К. Історія туризму в Україні. /Федорченко В.К./ - К., Вища школа, 2002 - 682 с.
- Шолохов В.Н. Организация и проведение экскурсий. /Шолохов В.Н. / - М., Профиздат, 2011 – 298 с.